

УДК 342.951:37.014.5

DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2026-1-19>

Ігор МАГДАЛІНА

кандидат технічних наук, доцент
(Дніпровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1550-9083>

ihor.mahdalina@dduvs.edu.ua

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ НАДАННЯ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Досліджено реалізацію освітньої функції держави шляхом надання освіти особам у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) із специфічними умовами навчання.

Встановлено, що основним завданням діяльності ЗВО із специфічними умовами навчання, які функціонують у системі Збройних Сил України, Служби безпеки України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України та інших державних органів зі спеціальними умовами проходження служби, є необхідність формування професійних службовців сил безпеки та оборони, правоохоронців, пожежних, прикордонників для забезпечення правопорядку, національної безпеки та захисту прав громадян.

Встановлено, що ключові особливості освітнього процесу в ЗВО із специфічними умовами навчання полягають у: наявності посиленних вимог щодо конкурсного відбору на навчання; суміщенні освітнього процесу та проходження державної мілітаризованої служби (службова дисципліна, дотримання статутів, несення служби в добовому наряді, залучення до несення служби з охорони публічного порядку як додаткових сил правопорядку); посиленій практичній підготовці на базі територіальних підрозділів правоохоронних органів або із залученням до освітнього процесу досвідчених стейкхолдерів-практиків, що складає не менш ніж 25% навчального навантаження; особливому процесі атестації кадрів вищої освіти; обов'язковому направленні до місць несення служби, в тому числі для виконання контрактних зобов'язань перед державою та громадянами України.

З'ясовано, що ключовими напрямками розвитку ЗВО із специфічними умовами навчання в Україні є: 1) модернізація освітнього процесу – інтенсифікація навчання, перехід до особистісно орієнтованої парадигми та оновлення освітніх програм відповідно до вимог часу; 2) посилення практичної спрямованості – залучення працівників практичних підрозділів (правоохоронних органів, військових частин) до навчання, посилення практичної підготовки (стажування, практики); 3) впровадження сучасних технологій, дистанційних форм навчання, симуляторів та віртуальних тренажерів; 4) впровадження міжнародних стандартів якості освіти, підвищення рівня довіри суспільства до правоохоронних органів шляхом забезпечення прозорості навчання; 5) збереження специфіки – висока дисципліна, особлива субкультура, державне забезпечення, спеціальний добір (вік, стан здоров'я, навички); 6) розширення досліджень у сфері нацбезпеки, права (спеціальність 081) та спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність» (код 262).

Ключові слова: освітня функція держави, реалізація освітньої функції держави, вища освіта, заклади вищої освіти з особливими умовами навчання, сутність особливих умов навчання, напрямки розвитку спеціалізованої вищої освіти в Україні.

© І. Магдаліна, 2026

Постановка проблеми. Метою вищої освіти є здобуття особою високого рівня наукових, професійних та загальних компетентностей, що забезпечує підготовку фахівців, здатних до аналізу, розв'язання складних завдань, творчої діяльності та самореалізації. Це охоплює формування світогляду, розвиток особистості та забезпечення потреб суспільства у кваліфікованих кадрах. Основними складовими мети вищої освіти є: професійна підготовка шляхом здобуття знань, умінь і навичок для роботи за певною спеціальністю чи галуззю знань; особистісний розвиток людини, її талантів, розумових, творчих та фізичних здібностей; залучення до дослідницької та інноваційної роботи як невід'ємної частини навчання; виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору; створення умов для реалізації права на працю та вибір місця роботи відповідно до отриманої кваліфікації. Реалізація права на вищу освіту в Україні гарантується Конституцією України та Законом України «Про вищу освіту», забезпечуючи вільний доступ до навчання, рівні умови незалежно від віку, статі, стану здоров'я чи соціального статусу. Це право реалізується через конкурсний відбір, можливість безоплатного навчання (держзамовлення), навчання за кошти фізичних/юридичних осіб, а також через пільги для вразливих категорій та створення спеціальних умов для осіб із особливими освітніми потребами та можливість навчання в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Актуальність діяльності ЗВО із специфічними умовами навчання, які функціонують у системі Збройних Сил України, Служби безпеки України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України та інших державних органів зі спеціальними умовами проходження служби, зумовлена необхідністю формування професійних службовців сил безпеки та оборони, правоохоронців, пожежних, прикордонників для забезпечення правопорядку, національної безпеки та захисту прав громадян шляхом встановлення посилених вимог щодо конкурсного відбору на навчання, забезпечення суміщення освітнього процесу та проходження державної служби, посиленої практичної підготовки, особливого процесу атестації кадрів вищої освіти, обов'язкового направлення до місць несення служби, виконання контрактних зобов'язань перед державою та громадянами України.

На ефективність освітньої функції держави впливає раціональність побудови та ефективність діяльності системи ЗВО із специфічними умовами навчання. З огляду на це актуальною є необхідність комплексного узагальнюючого аналізу реалізації освітньої функції держави шляхом надання освіти в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, що і зумовило вибір тематики наукової статті.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Аналіз наукових досліджень освітянських проблем виявив, що найбільш актуальні суспільні відносини в галузі вищої освіти, як правило, стають предметом дослідження у різних галузях науки майже одночасно. Це стосується і проблем державної освітньої політики, що аналізуються, зокрема, у працях українських учених: В. Андрущенко, Т. Гаєвської, Н. Губерської, В. Кременя, М. Курко, М. Легенького, Л. Лукіної, С. Ніколаєнка, В. Савіщенко, Р. Шаповала, В. Шинкарука, Р. Щокіна та ін.

Особливості реалізації освітньої функції держави шляхом надання освіти в ЗВО із специфічними умовами навчання досліджувались у роботах таких авторів, як: А. Андреев, О. Бандурка, О. Безпалова, А. Бондаренко, В. Буга, В. Волкова, В. Глуховея, Н. Губерська, Б. Деревянко, О. Джафарова, Р. Каложний, М. Каплюк, Т. Коломоєць, А. Комзюк, О. Кузьменко, М. Легенький, І. Литвин, А. Манжула, О. Моргунів, В. Олефір, В. Петков, Д. Приймаченко, О. Рябченко, І. Савельєва, О. Салманова, В. Сокурєнко, С. Шатрава, Ю. Шемшученко, Х. Ярмачі, М. Ярош та ін.

При цьому кожен науковець досліджує проблему з огляду на підвідомчість ЗВО із специфічними умовами навчання та специфіку забезпечення освітнього процесу, вихов-

ної діяльності та практичного спрямування вищої освіти. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, невирішеною залишається ціла низка дискусійних питань щодо правового забезпечення надання освіти в ЗВО із специфічними умовами навчання, інституційних змін в діяльності таких ЗВО, модернізації освітніх програм та методики навчання, ефективності підтримки діяльності ЗВО із специфічними умовами навчання та ін.

Мета статті полягає у дослідженні реалізації освітньої функції держави шляхом надання освіти особам в ЗВО із специфічними умовами навчання.

Відповідно, завданнями є: з'ясувати законодавчі засади функціонування ЗВО із специфічними умовами навчання; визначити систему ЗВО із специфічними умовами навчання, їхні інституційні особливості діяльності, мету, завдання та призначення; виокремити напрями модернізації освітніх програм та методики навчання в ЗВО із специфічними умовами навчання та виокремити напрями удосконалення освітнього процесу в означених ЗВО.

Виклад основного матеріалу. На виконання завдань дослідження доцільно з'ясувати законодавчі засади функціонування ЗВО із специфічними умовами навчання.

Статтею 21 Закону України «Про освіту» передбачено отримання спеціалізованої освіти «як освіти мистецького, спортивного, військового, безпекового чи наукового спрямування, яка може здобуватися в рамках формальної, неформальної, інформальної освіти, спрямована на здобуття компетентностей у відповідній сфері професійної діяльності під час навчання у безперервному інтегрованому освітньому процесі на кількох або всіх рівнях освіти та потребує раннього виявлення і розвитку індивідуальних здібностей» [10]. Тобто цим законом передбачено, що видами спеціалізованої освіти всіх рівнів є мистецька, спортивна, військова, безпекова освіта та освіта наукового спрямування. У згаданій статті визначено: «Положення про заклади спеціалізованої освіти різного спрямування затверджуються Кабінетом Міністрів України з урахуванням спеціальних законів та за поданням центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у відповідній сфері існування закладів спеціалізованої освіти» [5].

Подальший аналіз закону дає змогу визначити, що спеціалізована освіта надається здобувачам у спеціалізованих закладах освіти, до яких слід віднести: мистецька освіта – в закладах спеціалізованої мистецької освіти; військова освіта – в закладах спеціалізованої освіти військового (військово-спортивного) спрямування; спортивна освіта – в закладах спеціалізованої освіти спортивного профілю із специфічними умовами навчання; спеціалізована освіта безпекового спрямування – в закладах освіти із специфічними умовами навчання. Тобто статуси закладів освіти, в яких надається спеціалізована освіта, є різними, водночас всіх їх можна назвати «закладами спеціалізованої освіти» або «закладами із специфічними умовами навчання» – останнє формулювання, попри його відсутність у законі, зустрічається найбільш часто.

Щодо ЗВО із специфічними умовами навчання, то є очевидним, що їхній статус визначено Законом України «Про вищу освіту». Так, ст. 1 згаданого закону встановлює, що «заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання – заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах середнього та вищого складу Національної поліції України, начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань» [5]. Натомість у Розділі VI «Заклади вищої освіти» не виокремлено специфіку таких закладів освіти, її визначення відсутнє і в інших законодавчих та підзаконних нормативних актах, на що варто звернути увагу. Для початку слід зазначити, що закріплення правового статусу ЗВО із специфічними умовами навчання відбулось із прийняттям Верховною Радою України 17 грудня 2021 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо військової

освіти та науки» [6], яким було внесено певні зміни та доповнення до чинного законодавства, зокрема до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» у частині визначення статусу та особливостей функціонування ЗВО із специфічними умовами навчання, а саме: закріплено право державних органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, своїми нормативно-правовими актами встановлювати особливі вимоги до їх діяльності [6].

На законодавчому рівні особливості функціонування ЗВО із специфічними умовами навчання визначені в профільному законодавстві. Наприклад, у Законі України «Про Національну поліцію» [9] в ст. 74 «Підготовка поліцейських у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання» визначено загальні умови зарахування на навчання, контрактну форму навчання, особливості навчання, порядок розподілу випускників. Також зазначено, що Порядок добору, направлення та зарахування на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, встановлює Міністерство внутрішніх справ України [9].

Окремі положення щодо статусу ЗВО із специфічними умовами навчання закріплені в підзаконних актах Міністерства освіти і науки України та Міністерства внутрішніх справ України. Так, наказом МВС України від 14.02.2008 № 62 затверджено Положення про вищі навчальні заклади МВС, яке є чинним і сьогодні, адже, як слушно зазначають окремі автори, проєкт Положення про заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, які належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України, котрий розроблено робочою групою з питань приведення нормативно-правових актів МВС у відповідність до Закону України «Про вищу освіту», так і залишився проєктом [1].

Найбільш повно спеціальні умови навчання в ЗВО із специфічними умовами навчання визначені в Порядку добору, направлення та зарахування кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України, та вищого військового навчального закладу Національної гвардії України, затвердженому наказом МВС України 15.04.2016 № 315 [7], зокрема, в ньому встановлено: 1) строки проведення конкурсного відбору, перелік і форми проведення вступних випробувань до ЗВО, які зазначаються у правилах прийому; 2) вимоги до рівня освіти і віку кандидатів на навчання; 3) порядок організації добору кандидатів на навчання; 4) строки та порядок прийому заяв і документів для участі в конкурсному відборі; 5) порядок організації і проведення конкурсу; 6) порядок зарахування на навчання. Водночас специфіка здобуття вищої освіти в цьому нормативному акті не визначена, особливості функціонування закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання окреслені у локальних актах, що розробляються та приймаються самими закладами вищої освіти. До таких актів, зокрема, можна віднести (як приклад): статут ЗВО; стратегію розвитку; положення (про організацію освітнього процесу; про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти; про порядок вільного вибору навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти; про порядок реалізації права на академічну мобільність; про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті; про практичну підготовку студентів, слухачів та курсантів; про вирішення конфліктних ситуацій; про курсантсько-студентське самоврядування; про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти тощо) [1]. Отже, як бачимо, специфічні умови навчання в ЗВО не знайшли системного нормативного вираження.

Далі з урахуванням завдань дослідження доцільно окреслити інституційні особливості діяльності ЗВО із специфічними умовами навчання, виокремити напрями модернізації освітніх програм та методики навчання в системі таких закладів (на прикладі ЗВО із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України). Для початку необхідно визначити, в чому полягає сутність «особливих (специфічних) умов навчання».

Окремі автори зазначають, що особливості професійної підготовки фахівців для різних частин і підрозділів сектору безпеки та оборони України у ЗВО із специфічними умовами навчання полягають у тому, що: здобувачі освіти переважно набувають статусу курсанта; підтримуються особлива статутна дисципліна, службова ієрархія, жорсткий контроль із боку керівництва за виконанням наказів; у процесі розробки навчальних планів надається пріоритет інтересам державної безпеки та оборони; підтримується постійна бойова готовність особового складу, відповідний уклад життя учасників освітнього процесу; реалізуються режим захисту державної таємниці, робота з таємними документами, закритість ЗВО як військової частини; переважають навчальні та виховні цілі над розвивальною метою в освітньому процесі; усвідомлюється необхідність узгодження принципів гуманізації та гуманітаризації освіти із специфічними засадами підготовки фахівців, здатних виконувати бойові завдання зі знищення противника, його озброєння, військової техніки; підтримуються особливі правила спілкування та понятійного апарату в контексті спеціальності (спеціалізації); здійснюється обов'язкова первинна військова підготовка курсантів, виконуються службові обов'язки протягом навчання (наряди, чергування тощо) [4, с. 185–186].

А. Андреев, досліджуючи адміністративно-правове регулювання підготовки кадрів для Національної поліції у вищих освітніх закладах із специфічними умовами навчання, як висновок зазначає, що «специфічні умови навчання пропонуються поділити на три блоки: перший – умови вступу до закладу; другий – умови навчання; третій – умови закінчення та подальшої діяльності». До складових специфічних умов у вищих освітніх закладах, які здійснюють підготовку кадрів для Національної поліції (поліцейських), що мають місце в сучасній системі підготовки фахівців, ним включено такі, як: «відповідний рівень психічного і фізичного здоров'я (перевірка стану здоров'я ВЛК, щорічні медичні профілактичні огляди); визначений рівень спортивної підготовки (залежно від групи здоров'я та форми навчання); професійна мотивація (налаштованість на службу в поліції, творчий конкурс, співбесіда); забезпечення внутрішньоорганізаційних потреб вищого освітнього закладу (несення служби у формі добових нарядів та господарських робіт); особливі умови проживання та організації освітнього процесу (казармений режим, табірний збір, навчальні збори та стрільби); особливий статус перемінного складу (курсантів, слухачів); особливий порядок розподілу і направлення для подальшого проходження служби в органах Національної поліції (призначення на посаду після завершення навчання і попереднього розподілу)» [2, с. 14].

Окремі автори до такої специфіки відносять поглиблену практичну складову навчання. Вони акцентують на тому, що у стандарті вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 № 1379 [8], визначено, що із 240 кредитів ЄКТС не менш ніж 10 кредитів «повинно спрямовуватися на практику в юридичних особах публічного та приватного права, які здійснюють діяльність з правозастосування» [3, с. 36]. Варто підтримати таку позицію та збільшити одиницю вимірювання навчального навантаження – кількість кредитів для проходження курсантами практики в практичних підрозділах відповідних профільних служб, а також залучати досвідчених практиків до освітнього процесу, при цьому співвідношення кредитів ЄКТС, спрямованих на проходження практики та проведення бінарних занять, має складати не менше ніж 25% від загальної кількості кредитів ЄКТС.

Таким чином, основним завданням діяльності ЗВО із специфічними умовами навчання, які функціонують у системі Збройних Сил України, Служби безпеки України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України та інших державних органів зі спеціальними умовами проходження служби, є формування професійних службовців сил безпеки та оборони, правоохоронців,

пожежних, прикордонників для забезпечення правопорядку, національної безпеки та захисту прав громадян шляхом встановлення посиленних вимог щодо конкурсного відбору на навчання, забезпечення суміщення освітнього процесу та проходження державної служби, посиленої практичної підготовки, особливого процесу агестації кадрів вищої освіти, обов'язкового направлення до місць несення служби, виконання контрактних зобов'язань перед державою та громадянами України.

До інституційних особливостей діяльності ЗВО із специфічними умовами навчання можна віднести: підпорядкованість профільним міністерствам, підготовку курсантів як майбутніх правоохоронців, сувору дисципліну, особливий добір (здоров'я, вік), державне забезпечення, спеціальні умови служби та поєднання освітнього процесу з військовою чи службовою підготовкою. Ключові особливості діяльності ЗВО із специфічними умовами навчання полягають у такому: 1) управління та підпорядкування – створення, реорганізація та діяльність затверджуються центральними органами виконавчої влади (наприклад, Міністерством внутрішніх справ України); 2) специфіка контингенту – підготовка курсантів, слухачів та ад'юнктів для подальшої служби, а не лише студентів; 3) особливий добір – громадяни проходять суворий відбір за станом здоров'я, рівнем фізичної підготовки та віком; 4) організація життя – курсанти перебувають на повному державному забезпеченні (харчування, проживання, одяг); 5) режим дисципліни – дотримання статутів, високі вимоги до дисципліни, казарменний режим або режим підвищеної відповідальності; 6) освітній процес – посилене вивчення фахових дисциплін та інтеграція службової підготовки в навчальний план; 7) гарантоване працевлаштування – обов'язкове подальше працевлаштування в органах поліції, ДСНС України тощо. Зазначені положення цілком узгоджуються зі Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. [11].

Специфічні (особливі) умови навчання у закладах вищої освіти – це поєднання обмежень і привілеїв, як-от: посиленна дисципліна, державне забезпечення, спеціальний відбір, гарантоване працевлаштування та поглиблене вивчення фахових дисциплін. Основними характеристиками та особливими умовами навчання в зазначених ЗВО є: 1) створення закладів із специфічними умовами – університетів МВС України, ДСНС України, ЗСУ, де здобувачі освіти є курсантами, перебувають на повному державному забезпеченні (харчування, форма) та дотримуються суворої субординації; 2) особливості освітнього процесу, що полягають у посиленій дисципліні, високих вимогах до поведінки та розпорядку дня; 3) гарантоване працевлаштування – обов'язкове відпрацювання після завершення навчання; 4) індивідуальний графік – можливість навчатися за індивідуальним планом для працюючих або осіб, які перебувають у ЗСУ/ТрО; 5) спеціалізована підготовка – фокус на практичній підготовці, необхідній для майбутньої служби.

Висновки. Таким чином, на виконання завдань дослідження проаналізовано реалізацію освітньої функції держави шляхом надання освіти особам в ЗВО із специфічними умовами навчання.

Встановлено, що основним завданням діяльності ЗВО із специфічними умовами навчання, які функціонують в системі Збройних Сил України, Служби безпеки України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної пенітенціарної служби України та інших державних органів зі спеціальними умовами проходження служби, є необхідність формування професійних службовців сил безпеки та оборони, правоохоронців, пожежних, прикордонників для забезпечення правопорядку, національної безпеки та захисту прав громадян.

Встановлено ключові особливості освітнього процесу в ЗВО із специфічними умовами навчання, як-от: наявність посиленних вимог щодо конкурсного відбору на навчання; суміщення освітнього процесу та проходження державної мілітаризованої служби (служ-

бова дисципліна, дотримання статутів, несення служби в добовому наряді, залучення до несення служби з охорони публічного порядку як додаткових сил правопорядку); посилена практична підготовка на базі територіальних підрозділів правоохоронних органів або з залученням до освітнього процесу досвідчених стейкхолдерів-практиків, що складає не менш ніж 25% навчального навантаження; особливий процес атестації кадрів вищої освіти; обов'язкове направлення до місць несення служби, в тому числі для виконання контрактних зобов'язань перед державою та громадянами України.

З'ясовано, що ключовими напрямками розвитку закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання в Україні є: 1) модернізація освітнього процесу – інтенсифікація навчання, перехід до особистісно орієнтованої парадигми та оновлення освітніх програм відповідно до вимог часу; 2) посилення практичної спрямованості – залучення працівників практичних підрозділів (правоохоронних органів, військових частин) до навчання, посилення практичної підготовки (стажування, практики); 3) впровадження сучасних технологій, дистанційних форм навчання, симуляторів та віртуальних тренажерів; 4) впровадження міжнародних стандартів якості освіти, підвищення рівня довіри суспільства до правоохоронних органів шляхом забезпечення прозорості навчання; 5) збереження специфіки – висока дисципліна, особлива субкультура, державне забезпечення, спеціальний добір (вік, стан здоров'я, навички); 6) розширення досліджень у сфері нацбезпеки, права (спеціальність 081) та спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність» (код 262).

Список використаних джерел

1. Албул С. В. Правовий статус закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання : презентація. Одеса : ОДУВС, 2023. 27 с.
2. Андреев А. В. Адміністративно-правове регулювання підготовки кадрів для Національної поліції у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2018. 238 с.
3. Ільків Н. В. Практична підготовка здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання як визначальна складова освітньої програми. *Заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання: правовий статус та особливості функціонування : матеріали Всеукр. наук.-педагог. підвищення кваліфікації* (м. Одеса, 1 трав. – 11 черв. 2023 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 33–36.
4. Марченко О. Г. Теоретичні і методичні засади формування освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах авіаційного профілю : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2020. 553 с.
5. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки : Закон України від 17 грудня 2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1986-20#Text>.
7. Про затвердження Порядку добору, направлення та зарахування кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України, та вищого військового навчального закладу Національної гвардії України : наказ МВС України від 15.04.2016 № 315. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0668-16#Text>.
8. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 № 1379. URL : <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-081-pravo-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti>.
9. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.
10. Про освіту : Закон України від 05.09.2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
11. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>.

References

1. Albul, S. V. (2023) Pravovyi status zakladiv vyshchoi osvity iz spetsyfichnymy umovamy navchannia [Legal status of higher education institutions with specific training conditions] : prezentatsiia. Odesa : ODUVS. 27 p. [in Ukr.].
2. Andreiev, A. V. (2018) Administratyvno-pravove rehuliuвання pidhotovky kadrov dlia Natsionalnoi politsii u vyshchykh navchalnykh zakladakh iz spetsyfichnymy umovamy navchannia [Administrative and legal regulation of training personnel for the National Police in higher education institutions with specific training conditions] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07. Dnipro, 2018. 238 p. [in Ukr.].
3. Ilkiv, N. V. (2023) Praktychna pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity zakladiv vyshchoi osvity zi spetsyfichnymy umovamy navchannia yak vyznachalna skladova osvitnoi prohramy [Practical training of higher education applicants of higher education institutions with specific conditions learning as a defining component of the educational program]. *Zaklady vyshchoi osvity iz spetsyfichnymy umovamy navchannia: pravovyi status ta osoblyvosti funktsionuvannia : materialy Vseukr. nauk-pedahoh. pidvyshchennia kvalifikatsii* (m. Odesa, 1 trav. – 11 cherv. 2023 r.). Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», pp. 33–36. [in Ukr.].
4. Marchenko, O. H. (2020) Teoretychni i metodychni zasady formuvannia osvitnoho seredovyscha u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh aviatsiinoho profilii [Theoretical and methodological principles for the formation of the educational environment in higher military educational institutions of the aviation profile] : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Khmelnytskyi, 2020. 553 p. [in Ukr.].
5. Pro vyshchu osvitu [On higher education] : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. [in Ukr.].
6. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo viiskovoi osvity ta nauky [On amendments to some laws of Ukraine on military education and science] : Zakon Ukrainy vid 17 hrudnia 2021 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1986-20#Text>. [in Ukr.].
7. Pro zatverdzhennia Poriadku doboru, napravlennia ta zarakhuvannia kandydativ na navchannia do zakladiv vyshchoi osvity iz spetsyfichnymy umovamy navchannia, yaki zdiisniuiut pidhotovku kadrov dlia Ministerstva vnurishnikh sprav Ukrainy i Natsionalnoi politsii Ukrainy, ta vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu Natsionalnoi hvardii Ukrainy [On approval of the Procedure for selection, referral and enrollment of candidates for training in higher education institutions with specific training conditions that train personnel for the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the National Police of Ukraine, and the higher military educational institution of the National Guard of Ukraine] : nakaz MVS Ukrainy vid 15.04.2016 № 315 Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0668-16#Text>. [in Ukr.].
8. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 081 «Pravo» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity [On approval of the standard of higher education in the specialty 081 «Law» for the first (bachelor's) level of higher education] : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 12.12.2018 № 1379. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osvity-za-spezialnistyu-081-pravo-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osvity>. [in Ukr.].
9. Pro Natsionalnu politsiiu [On the National Police] : Zakon Ukrainy vid 02.07.2015. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>. [in Ukr.].
10. Pro osvitu [On education] : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. [in Ukr.].
11. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky [On the approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032] : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 liutoho 2022 r. № 286-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Ihor Mahdalina. Implementation of the educational function of the state by providing education in higher education institutions with specific training conditions

The article examines the implementation of the educational function of the state by providing education to individuals in higher education institutions with specific training conditions.

It has been established that the main task of the activities of higher education institutions with specific training conditions, which operate in the system of the Armed Forces of Ukraine, the Security Service of Ukraine, the National

Police of Ukraine, the National Guard of Ukraine, the State Border Service of Ukraine, the State Emergency Service of Ukraine, the State Penitentiary Service of Ukraine and other state bodies with special conditions of passage is the need to form professional employees of the security and defense forces, law enforcement officers, firefighters, border guards to ensure law and order, national security and protect the rights of citizens.

It has been established that the key features of the educational process in higher education institutions with specific training conditions are the following: the presence of enhanced requirements for competitive selection for training; combining the educational process and passing the state militarized service (service discipline, compliance with statutes, service in a daily uniform, involvement in the service of protecting public order as additional law enforcement forces); enhanced practical training on the basis of territorial divisions of law enforcement agencies or with the involvement of experienced stakeholders-practitioners in the educational process, which is at least 25 % of the educational load; a special process of certification of higher education personnel; mandatory referral to places of service, including for the fulfillment of contractual obligations to the state and citizens of Ukraine.

It was found that the key areas of development of higher education institutions with specific training conditions in Ukraine are: 1) modernization of the educational process – intensification of training, transition to a personality-oriented paradigm and updating of educational programs in accordance with the requirements of the time; 2) strengthening the practical orientation – involving practical units (law enforcement agencies, military units) in training, strengthening practical training (internship, practice); 3) introduction of modern technologies, distance learning forms, simulators and virtual simulators; 4) introduction of international standards of education quality, increasing the level of public trust in law enforcement agencies through transparency of training; 5) preservation of specificity – high discipline, special subculture, state support, special selection (age, health status, skills); 6) expansion of research in the field of national security, law (specialty 081) and specialty K9 «Law enforcement activities» (code 262).

Key words: *educational function of the state, implementation of the educational function of the state, higher education, higher education institutions with special training conditions, the essence of special training conditions, directions of development of specialized higher education in Ukraine.*

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 23.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.04.2026